

Dr Goran Bašić

O RASELJAVANJU ROMSKIH NASELJA U BEOGRADU

Tekst objavljen u dnevnom listi "Danas" 8. aprila 2009.

Raseljavanje nehipijenskih i urbanistički neodrživih naselja u Beogradu svedeno je, u javnim raspravama, na raseljavanje njihovih žitelja romske nacionalnosti. Istraživanja ukazuju da je broj takvih naselja oko stotinu i da u njima živi između 20.000 i ko zna koliko sugrađana. Većina od njih su Romi, a nisu malobrojne ni „komšije kojih nikada nije bilo“, jer nikada nisu upisani ni u kakvu knjigu rođenih, nikada nisu lečeni, školovani... Ponekad, u novinskim izveštajima, analizama i izjavama zvaničnika pojavi se informacija da u takvim naseljima, pored Roma, žive i građani drugih nacionalnosti, uglavnom избеглице, raseljena lica... I tu je čini se prva začkoljica pristupa raseljavanju žitelja ovih naselja, odnosno nameće se pitanje, da li su programima raseljavanja obuhvaćeni samo Romi ili pak siromašni i najugroženiji?

Vlada Srbije je u okviru Strategije za smanjenje siromaštva predvidela brojne mere, među kojima su neke usmerene ka unapređenju stanovanja romskih porodica. Posebnu strategiju, posvećenu unapređenju položaja Roma, iako je bila najavljena još 2002. godine Vlada ili Narodna skupština nikada nisu usvojili. Delotvoran nacionalni mehanizam bi brinuo o tome da je Srbija jedina država u Dekadi Roma, koja realizuje akcione planove o obrazovanju, stanovanju, zdravlju Roma, a da nije usvojila Nacionalnu strategiju. Ministar zadužen u Vladi Srbije za ljudska i manjinska prava najavio je da će uskoro ona biti usvojena i to svakako predstavlja snažan podstrek svima koji nastoje da doprinesu razvoju romske zajednice, ali predstavlja i ogromnu obavezu za predlagača, jer strategija je tek prvi korak u tom procesu, aukoliko ona ne bude valjana i realno projektovana njene slabosti će društvo i institucije ubrzo osetiti..

Da potreba za smislenom strategijom unapređenja položaja Roma postoji svedoče i događaji koji prate raseljavanje naselja ispod mosta „Gazela“. Iako uslovi u kojima žive ovi ljudi ne dosežu minimum ljudskog dostojanstva, to nisu najbednija sirotinjska naselja u Beogradu. Prethodno, važno je podsetiti da je u isto vreme kada su gradske vlasti nagovestile raseljavanje naselja ispod „Gazele“ najavljeno i raseljavanje susednog naselja, koje je bilo locirano na uglu Tošinog Bunara i Trećeg Bulevara. Nekoliko pokušaja da se žitelji ovih naselja rasele na lokacije Kamendin, dr Ivana Ribara i druge okončane su protestima građana, peticijama i neefikasnim i nemuštim odgovorima nadležnih. Da je u to vreme bilo valjane strategije i za nju zaduženog nacionalnog mehanizama valjda posledice ne bi bile sledeće: prvo, stanovnici naselja Tošin Bunar jesu raseljeni, ali niko ne zna ni gde, ni kako, jednostavno nema ih; drugo, pokušaj gradskih vlasti da raseli Beograđane sa privremene adrese ispod mosta „Gazela“ na stalo prebivalište u drugom delu grada u Ovču koja pripada opštini Palilula naišla je na negodovanje i otpor meštana.

Građani koji iz svojih zarada izdvajaju za rad raznih državnih, pokrajinskih, lokalnih resora s pravom očekuju da im oni uzvrate dobrim upravljanjem. U pomenutom slučaju dobro upravljanje je značilo i to šta preseljenje romskog naselja na pomenutu lokaciju znači za građane koji se raseljavaju, pa maker oni bili siromašni, neuki i neprosvećeni. Naime, reč je o goloj ledini udaljenoj 22 km. od njihovog nehipijenskog prebivališta. Ledina je na ziritnoj zemlji pored kanala koji je deo sistema za navodnjavanje i golim okom je vidljivo da reč o poroznom i podzemnim vodama bogatom zemljištu. Osim puta koji spaja Ovču sa magistralnim putem druge

infrastrukture nema. Međutim, „predviđeno“ je da se podignu trafo stanice, dovede voda, izgradi sistem odvoda otpadnih voda i fekalija, šta više „predviđeno“ je da se u okviru naselja, koje bi trebalo da ima i izdvojene jedinice opštinskih službi socijalne i zdravstvene zaštite, podigne i fabrika za reciklažu otpada. Građanima Ovče obećano je, verovatno neformalno, i da će grad podržati razvoj banje u Ovči i izgradnju trgovinskog centra. Ne bi verovatno ni stanovnici Ovče imali šta protiv takvog plana i verovatno bi spremniji prihvatili Rome da je fabrika za reciklažu podignuta, da je trgovinski centar izgrađen, a da banja ima kapacitete. U ovakvoj situaciji opravdano je strahovanje da bi preseljenje romskog naselja na ovu lokaciju izazvalo getoizaciju Roma, brzu demografsku ekspanziju naselja, koja bi obesmislila plan društvene integracije. Najzad, da li se moglo promisliti o tome zašto su prethodna raseljavanja romskih naselja bila neuspešna? Zašto su izazivala protivljenje sugrađana? Zašto od 2003. godine do danas nema primera dobro raseljenog romskog naselja u Beogradu? Zašto su se u nekim slučajevima preseljenju protivili i Romi? Da li je model raseljavanja Roma s đubretom zatrpane ledine, ali na atraktivnoj skupoj gradskoj lokaciji, na udaljenu prigradsku lokaciju, opremljenu jeftinom infrastrukturom, ali bez ikakvih garancija za njeno očuvanje, primeran i da li zadovoljava interese građana? Nedavna najava da će žitelji iz „Karton city“ naselja biti raseljeni na različite lokacije u stanove namenjene za socijalno ugrožene najava je nekog novog pristupa koji bi, pored socijalnog pristupa primerenog principima Dekade Roma kojom Srbija trenutno predsedava, trebalo da vodi računa i o drugim aspektima važnim kako za stvaranje uslova za prevazilaženje ekstremnog siromaštva Roma, tako i onima koji im omogućavaju očuvanje identiteta